

KAMPER LOMBARDHOUDERS EN HUN FAMILIE

door Mr. J. Belonje

Uit tamelijk verspreide literatuur is het bekend, dat te Kampen Jacob de Meijne (Mayne), zoon van Emanuel en Sara Andriesdochter, geboren 1563 en te Kampen overleden 5 oktober 1631 te Alkmaar was getrouwd op 22 augustus 1599 met Janneke de(1) Mol(1), geboren te Leiden 10 oktober 1583 en + Kampen 4 maart 1617, de dochter van Joris Jacobsz. en Emmerentiana Dimmer. Overgeleverd is verder, dat na 's-mans dood de "Tafel" van Kampen overgegaan zou zijn op zijn zoon Jan Dimmer de Meyne (1603-1642), terwijl na de dood van laatstgenoemde diens weduwe in de persoon van een oom, met name Abraham de Meyne, een reflectant voor de Kamper bank gevonden had om naderhand tezamen met "*Elisabeth Barterink, weduwe Jan Bielevelt*" daar de lombard te exploiteren.¹

Wat hiervan zijn moge: er bestaat in de bronnen geen volledige overeenstemming aangaande deze feiten. Bepaaldelijk rijst er twijfel of Jacob de Meyne's moeder wel Sara Andries geweest zou zijn en ook of *Jan Dimmer de Meyne*, die overigens bekend is als tafelhouder te Harderwijk en te Zutphen, inderdaad ook te Kampen in functie is geweest.

Over dit eerste vraagstuk nu valt met beslistheid uitsluitsel te geven, want "Jacques de Maijne van Amsteldam en deerbare Jannetgen Mollens" gingen op 8 augustus 1599 te Alkmaar huwelijksvoorwaarden aan voor de plaatselijke notaris H.J. van der Lijn,² waarbij d'eersame Jacques de Mayne³ van Amsterdam tegenwoordich bruydegum geassisteert zijnde mette eerbare Sara Immorijn⁴ sijne moeder ter eenre, ende d'eerbare Jannitgen Molle tegenwoordighe bruyt hebbende tot haere assistenten den E. Jorijs Moll ende Emerenciana.⁵ Dimmers haere vader en moeder wonende binnen der voorsz stede Alcmaer ter andere zijde."

Om even bij de in de Nederlanden opererende lombardhouders te blijven en in aanmerking nemende dat zij maatschappelijk een min of meer een afzonderlinge, vrij gesloten groep vormden, voorts overwegende dat de achternaam "Immor(r)ijn" hier te lande niet of nauwelijks voorkomt, lijkt het in grote mate aannemelijk, dat wij in het geval van deze moeder Sara te doen hebben met de dochter van de "*Jehan Ymmonyn*" vooral omdat deze ook als tafelhouder en wel over het tijdvak 1550-1552 in Den Haag werkzaam was geweest.⁶

De vader van de bruid, Joris Jacobsz. Mol is zonder twijfel destijds in zijn vak een zeer algemeen erkende figuur geweest. Behalve dat van hem bekend is dat hij mogelijk reeds voor ultimo 1594 de tafel te Alkmaar beheerde, deed hij dit gelijktijdig te Harlingen (sedert 16 april 1605) en

eveneens te Medemblik (vóór 1600), alsmede te Staveren.

Nog wegens een ander opzicht zijn deze huwelijksvoorwaarden merkwaardig. Immers, zij onthullen meer over die Kamper bankiers en hun relaties. Dat is namelijk het geval in deze daarin vervatte clausule: "Voorts alsoo de voorn: Jacques de Maijne mette voorsz zijne toecomende huysvrouwe en dvoorsz Jorijs Moll en Emerenciana Dimmers verclaerden metten anderen verdragen te zijn dat zij toecomende beddegenoten zoude bedienen en waernemen de banck ofte Taeffel ofte tot Staueren ofte tot Medemblick, die de voorsz Jorijs Moll en zijne Huijsvrouwe dvoorsz toecomende beddegenoten zoo langhe zij hen in den zelve dienst getrouwelijk zullen quyten en langer nijet, jaerlycx uijt te keeren ende betalen de somme van drije hondert karolus guldens te XL grooten Vlaems tstück..." Van de toekomstige echtgenoten werd verwacht, dat zij behoorlijk rekening zouden afleggen ("bewijs en reliqua") aan hun ouders ter "vermaninghe van hun vader te leveren ten huize van Jorijs Moll."

Het feit nu, dat de drie kinderen van Jacques en Janneken gedurende het tijdvak 1603 tot 1610 te Medemblik geboren werden en dat er een kind aldaar in 1609 overleed, valt dus naar alle waarschijnlijkheid op te maken, dat zij daar ter plaatse de tafel inderdaad gehouden hebben.⁷ In 1615 heet het, dat Jacob de Meyne behalve te Medemblik ook te Deventer de Lombard in beheer had.⁸

Blijkt uit het vorenstaande al, dat Joris Jacobsz Moll over een wijdvertakt terrein zaken deed, uit de documenten betreffende zijn handelingen o.a. voorkomende in de notariële protocollen vloeit voort dat hij praktisch gesproken "in alle richtingen" relaties bezat.⁹ Daaronder behoorden Anna de Milan, weduwe van Pedro Ormea, de tafelhoudster te Utrecht (1599); de Goudse tafelhoudster Georg Bail(l)otes (voor wie hij borg bleef) en de Amsterdamse Lombardhoudster Simon Lvsveck (1599). Door tussenkomst van Jan Smitsaert coopman te Amsterdam en David de Mayne poogde hij een octrooi voor een tafel in Engeland van de Konig te verwerven (1604) en met Emanuel de Mayne de tafelhoudster te Hattem werden zaken ondernomen (1605). In processen werd hij meermalen verwickeld, o.a. in 1618 met Mattheus del Corne te Vlissingen en met Blanche del Corne, weduwe van Carel de Meistrj (1618) terwijl het in 1621 Octavian en Jeronimus del Ponte de Lombardiërs te Utrecht waren waarmee relaties werden aangeknoopt. Door zijn dochter Susanna, die getrouwd was met Claes, de zoon van de Dijkgraaf-generaal van het land van Holstein Jan Rolwagen ontstonden er mede betrekkingen met dat verre gebied, waarheen veel Hollanders vertrokken waren.¹⁰

Joris Jacobsz. Moll is eerst getrouwd met de al eerder genoemde

Emerentiana Dimmer, de dochter van Mr. Jan en N. van Persijn op 30 september 1582 te Leiden,¹¹ die ook in de zaken van haar echtgenoot meermalen betrokken was. Zij werd begraven te Alkmaar in de plaatselijke Grote- of St. Laurenskerk op 14 oktober 1608. Nadien hertrouwde Joris met een aanmerkelijk jongere vrouw, Jannetje Everts, die hem overleefde; hijzelf werd 85 jaar oud en hij werd in dezelfde kerk begraven de 15e april 1624.¹²

Van de kinderen van Joris del of de Moll zijn de zoons Isaac, Jan Michiel, Antonie en Abraham elk als tafelhouder opgetreden; zij hadden standplaatsen behalve te Alkmaar, te Stavoren, te Dokkum en te Naarden. Of de boven aangehaalde relatie van zijn schoonvader met de Del Corne's hiertoe geleid mag hebben, is niet duidelijk, maar zeker is het, dat op 25 juni 1630 Jacques Serou te Utrecht als lasthebber van S^r. Daniel de Milan aldaar als echtgenoot van Joff^r. Jeanne del Corne, erfgename van haar vader Matheus del Corne en verder voor zich als rechtverkrijgende van S^r. Odon del Corne en Blanche del Corne, zijn broeder en zuster te Zierikzee en zijn zwager S^r. Bartholomé del Corne een gemachtigde aanwezen om op te treden in een procedure "op en jegens Jaques de Meyne Taeffelhouder tot Campen". Deze "Jaques" was uit den aard der zaak identiek met de Jacob, die hier al meermalen gememoreerd werd.¹³

Van belang voor hem is ook de acte van transport¹⁴ van 9 december 1627 waarbij Jacob de Meyne te Kampen voor zich en als vader van de kinderen bij Jannetje de Moll en als procuratie hebbende van *Dimmer Jacobsz de Meyne* zijn zoon en Meyndert Pietersz als man en voogd van Maria Jacobsdochter Meyne "sijne swager gepasseerd voor burgemeesteren en schepenen van Campen van 4 December laatstleden" het één-zevende deel in de Alkmaarse Lombard overdroeg.

Hoe nu na de dood van Jacob of Jacques de Meyne het met het beheer over de Kamper Tafel gegaan is, kan het best gevolgd worden uit de tekst van een notariële acte, verleden voor Jan Hertog te Alkmaar op 16 augustus 1656.¹⁵ Daarbij compareerde Juff^e. Elisabeth Barterinxdochter, weduwe van Joan Bylevelt senior te Alkmaar, geassisteerd met haar voogd en tezamen met haar zoon Joan Bylevelt de jonge. Partijen bepaalden:

"dat de voorn. Jan Bylevelt de jonge in vollen eijgendomme overneemt, sal hebben en behouden alle zodanige bezegelde brieven obligatiën ende opdrachten mitsgaders alle andere recht en gerechtigheden die voornoemde Elisabeth Barterinx op en tot laste van de Banck van Leninge tot Campen ende de persoon van Sal^r. Jan Dimmer de Meyne ende sijne erfgenamen te pretenderen heeft ende dit voor de somme van veertien duijsent hondert negen en tachtich gulden twee penningen die de voorn. Elisabeth Barterinx voor de overdoeninge der voorsz actien ende

pretensien te goede komen en competeren volgens opgenomen reekeninge en verdragh dien aengaende gemaect ende gemaect werd by desen. Tot voldoeninge van welcke voorsz somme hij Joan Bijleveldt eerstelijc quiteert sodanige somme van twaelf duijsent twee hondert vijff en tachtich gulden twee stuyvers acht penningen die hem over huwelycx goet waeren competerende; ende neemt voorts hij Joan Bijlevelt tot sijnen laste over van de voorn syne moeder en vanden gemeenen boedel een somme van achttien hondert gulden waervan toecomt eenen Jacob Menten een somme van hondert gulden ende Gerrit Jansz. Uijl beijde wonende tot Enchuijsen de somme van twaelf hondert gulden gelijk hij Joan Byleveld tot sijnen laste neemt een somme van ses duysent gulden capitael, en acht hondert tien gulden over verloopren renten van dien toecomende de kinderen ende erfgenamen van Salomon van der Voort tot Amsterdam van welcke twe lasten hij Joan Bijleveldt de voorn sijne moeder belooft te jndemneren en den gemeenen boedel daer van te bevrijden mits dat hem Joan Bijlevelt dan noch nu suiwer blijft resterende tot laste van sijn voorn. moeder en in den gemeenen boedel een somme van ses duijsent seven hondert ses gulden twee stuyvers ses penningen, de welcke hem bij affreekeninge sijn bevonden noch te competeren, welck somme de voorn. sijnen moeder sal behouden tot vermaninge jegens vier gulden ten hondert int jaer tsedert dato deses tot de uijterlijck voldoeninge toe welcke voorsz accoord de voorn. Elisabeth Barterinx met consent van de E. Pieter Bijlevelt ende Jacobus Bijleveldt haere soonen de welcke verclaerde elk voor soo veel hem aangaet in allen deelen te approberen ende oock naer te comen neven de voorn. haere moeder ter eenre als hij Joan Bijlevelt belooft oock sulcx aen sijne sijde onder verbintnisse van alle haer respectieve persoon en goeden ten bedwange aller rechten en rechteren als specialijk den gerechte Alcmaer, omme bij manquement en met een wete geroepen te mogen werden. Aldus gedaen..." (enz.)

Elisabeth Barterinx ook Bartrings en Berbrings genoemd, was als jongedochter van Amsterdam in 1622 getrouwd met Johan van Bylvelt (niet: "Bielevelt"), zoon van een zeer rijk koopman daar (in een door hemzelf gebouwd huis tussen Zeedijk en "Geldersche Cay") en later te Alkmaar, die als heemraad en hoofdingeland een belangrijke rol heeft gespeeld bij de definitieve bedijking van de Zijpe en van diens vrouw Judick Evertsdochter.¹⁶ Deze Johan van Bijlvelt senior is na zijn vader te Alkmaar evenzeer een figuur van betekenis geweest; hij overleed er in 1654, door zijn vrouw gevolgd in 1669.

Mogen mijn hier gegeven aanvullingen in enige mate kunnen bijdragen tot verduidelijking van de geschiedenis der belangrijke Kamper Lombard.

Alkmaar, januari 1980

NOTEN

1. "De Wapenheraut" IV, 1900, blz. 216; "Nederlandsch Archief voor Genealogie en Heraldiek" VII, 1949, blz. 114 en 134; "Overijsselse Historische Bijdragen" XCIII, 1978, blz. 71 en C.W. Bruinvis "De Bank van Leening te Alkmaar", Alkmaar 1913, blz. 5-9. Zie ook noot 13 hierna.
2. Notarieel archief Alkmaar inventaris dl. 15 fol^o.50.
3. Hij tekende "*Ick Jaques De meyne*".
4. Zij tekende "*Sara Immorrijn*".
5. Haar handtekening was: "*Eemerens Dimmers*".
6. "Overijss. Hist. Bijdragen" XCIII t.a.p., blz. 64, noot 6.
7. "Ned. Archief", VIII, t.a.p., blz. 114.
8. Acte v. notaris Van der Lijn vnd. 15 september deel 38 inventaris.
9. Ontleend aan de protocollen van de Alkmaarse notarissen H.J. van der Lijn, J.C. van der Geest en C.J. Baert.
10. "De Navorscher", LXXXII, 1933, blz. 211/2.
11. "Ons Voorgeslacht", XX, 1965, blz. 202.
12. Op de grafzerk was het wapen van de vrouw: boven een ruit tussen 2 rozen en onder een roos tussen twee ruiten; vgl. register gemeente-archief Alkmaar Doop-, Trouw- en Begraafregisters, deel 54 fol^o., XXI met de bijvoeging: "*Een graf gemerct met — toecomende Joris Mol*" Het hier beschreven wapen kan niet het wapen van Dimmer zijn geweest; vgl. J.B. Rietstap "De Wapens van den tegenwoordigen en den vroegeren Nederlandschen Adel", Groningen 1890, blz. 319; ofschoon daarop varianten bestaan.
13. Zie in dit verband "Gens Nostra", XXXI, 1976, blz. 88 en de acten van 14 sept. 1617, 23 juli 1618 en 25 juni 1630 respectievelijk voor de notarissen Van der Geest, Baert en Van der Geest te Alkmaar inventaris delen 52, 91 en 58.
14. Oud Rechterlijk Archief Alkmaar (transporten), deel 146, fol^o. 149.
15. Inventaris notarieel archief a.v., deel 192, no. 420.
16. Zie mijn "Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de Kerken der Provincie Noord-Holland", I, Utrecht 1928, blz. 193/4 sub 761.